

ELUTEE ALGUS

MIGUEL DE CERVANTESE SÜND

Miguel de Cervantese sünniaasta, 1547, ei kujuta endast ajaloo mõistes midagi erilist, kuid sellele eelnesid tähtsad sündmused.

Sajandi esimesel poolel oli rohkelt maadeavastusi ja sõdu. 1519. aastal asutati Kesk-Ameerikas Panamá linn; samal aastal lahkus Hernán Cortés Kuubalt ja alustas Mehhiko vallutamist.

1520–1522 tegi Fernão de Magalhãesi ja Juan Sebastián Elcano ekspeditsioon ümbermaailmareisi.

1525 toimus Pavia lahing, kus Püha Rooma riigi väed purustasid Prantsusmaa väed. Kuningas François I langes vangi ja oli sunnitud Itaalias vallutatud territooriumid tagastama.

1527 mõisteti Valladolidis hukka Rotterdami Erasmuse ideed.

1529 Prantsusmaa ja Hispaania vahel sõlmiti nn Daamide rahu.

1531 algas Peruu ja Tšiili alade vallutamine.

1536 surid renessansiajastu humanist, filoloog ja kirjanik Erasmus Rotterdamist ning hispaania luuletaja ja värsiteooria reformaator Garcilaso de la Vega, kes oli Cervantesele suureks eeskujuks.

1543 asutati Buenos Aires.

Tänu Itaalia värsimõõtude kasutuselevõtule oli tõusulainel Hispaania poesia. 1542. aastal suri hispaania poeet Juan Boscán Almagávar, kes reformis Hispaania luulet ja värsikunsti ning võttis kasutusele antiiksed ja Itaalia renessansi poesiažanrid ning värsimõõdud.

1543 sündis tuntud dramaturg Juan de la Cueva de Garoza.

1545 alustas tööd kuulus Trento kirikukogu (katoliikliku kiriku ülemaailmne kogu), mis kinnitas katoliiklikku dogmaatikat ja Rooma

paavstide ülimuslikkust kirikukogude ees, tugevdas ketserite taga-kiusamist ja seadis sisse karmi kirikliku tsensuuri. Samal aastal asutati Simancase arhiiv (Hispaania rahvusarhiiv).

1546 suri reformatiooni isa Martin Luther.

1547 surid Hispaania kuninga Carlos I (keiser Karl V) peamised vastased – Inglise kuningas Henry VIII ja Prantsuse kuningas François I. Peagi astus Karl V välja protestantliku Schmalkaldeni liiga vastu. Mühlbergi lahingus 1547. aastal saavutas ta hiilgava võidu.

Suri veel Uue Maailma suur vallutaja Hernán Cortés, aga sündisid kaks Hispaania suurmeest: väljapaistev Hispaania poliitik ja väejuht don Juan de Austria (Karl V vallaspoeg) ja Miguel de Cervantes. Viimane võitles hiljem esimese juhtimisel Lepanto lahingus.

*

Miguel de Cervantes ristiti Santa María la Mayori kirikus Alcalá de Henareses pühapäeval, 9. oktoobril 1547. Kirik ise oli üsna väärikas eas. Seda on ajalooürikutes märgitud juba aastal 1268. Kahjuks põles ja hävis kirik peaaegu täielikult 1936. aastal, Hispaania kodusõja ajal.

Ristimisel osalesid Juan Pardo, kes oli ristiisa, kirikuteener Baltasar Vázquez ja vaimulikuna bakalaureus Bartolomé Cerrano.

Väärrib tähelepanu, et 9. oktoobril Miguel de Cervantes nimelt ristiti, aga ajalugu vaikib sellest, millal ta sündis. Selles suhtes ei ole Cervantes erand. Nagu juba mainitud, ei ole täpselt teada ka Shakespeare'i sünnidaatum. 23. aprill, mida sageli mainitakse ja kui tema sünnipäeva tähistatakse, on pandud paika umbkaudu, tuletatud põhjustel, sest tegemist on jüripäevaga, mida alates 1222. aastast tähistatakse Britannias rahvusliku pühana. Püha Jüri on Inglismaa kaitsepühak. Seetõttu sobib see kuupäev vägagi rahvuse suurkuju sünnipäevaks. Keegi Shakespeare'i biograafidest mainis vaid, et tavaliselt ristiti laps tollal kolmandal päeval pärast ilmaletulekut, ja sellest piisas... Tegelikult ei ole sellel dokumentaalset alust. 1559. aasta palveraamatu väljaanne soovitab vanematel tõepoolest lapse ristimisega mitte kauem viivitada kui sünnist esimese pühapäevani või esimese

pühakupäevani, kuid ajaloolistes dokumentides ei leidu kusagil juhist, et vahemik sünni ja ristimise vahel peab olema nimelt kolm päeva. Umbes niimoodi sünnivadki legendid, mida edaspidi peetakse vaieldamatuteks faktideks.

Miguel de Cervantese ristimispäeva lähedus mihkclipäevale – 29. septembrile – sunnib oletama, ja mitte alusetult, et see oligi tema sünnipäev. Hispaania traditsiooni kohaselt kandusid nimed peredes edasi põlvest põlve, aga Cervanteste suguvõsas ühtegi Migueli varem ei olnud. Nii võib mõningase kindlusega väita, et vastsündinu sai nime peaingel Miikaeli (Migueli) järgi, ja et neljapäev, 29. september 1547 on Miguel de Cervantes Saavedra sünnipäev, kuid tuleb teha mööndus, et arvestus käib Hispaanias kehtinud vana kalendrisüsteemi järgi. Gregoriuse kalender kehtestati Hispaanias 9. detsembril 1582, kui järgmiseks päevaks oli juba 20. detsember. Seepärast, ühtlustades kalendristiile, tuleb lisada kümme päeva. Järelikult sündis Miguel de Cervantes uue kalendri järgi 9. oktoobril 1547 ja ristiti 19. sama kuu päeval.

Ajaloolased ja biograafid on pikki aastaid vaielnud ka Cervantese sünnilinna üle. Peale Alcalá de Henarese on veel kümme linna pretendeerinud „Don Quijote” autori sünnipaiga nimetusele (nt Homerose puhul oli pretendentide seitse). Need on Alcázar de San Juan, Consuegra, Sevilla, Lucena, Madridejos, Herencia, Madrid, Toledo, Esquivias ja Córdoba.

Cervantes ise ei maini oma sünnilinna otsesõnu ja kindlalt kusagil. 1743. aastal kirjutas benediktlane Martín Sarmiento, kirjaniku biograaf, kuninglikule raamatukoguhoidjale Juan de Iriartele: „Mis võiks olla veel kahetsusväärsem kui tõsiasi, et seni pole teada Miguel de Cervantese sünnikoht?” Teadmatus püsis veel kümme aastat (kuni 1752. aastani), mil tänu juba mainitud Martín Sarmiento ja Juan de Iriarte otsingutele leiti meetrikakanne Cervantese sünni kohta. Praeguseks tunnistatakse ümberlökkamatuks fakt, et nimelt Alcalá de Henares on Cervantese sünnikoht.

Maja, kus don Miguel ilmavalgust nägi, polnud aga teada veel pikka aega. Oli mitmesugusid oletusi, ent ükski neist ei andnud lõplikku vastust. Selgust tõi Luis Astrana Marín. Oma mitmekõitelises

põhjapanevas töös „Miguel de Cervantes Saavedra õpetlik ja kangelaslik elu” väidab ta eranditult dokumentaalsetele faktidele tuginedes: „Kus nad (Migueli isa Rodrigo de Cervantes ja ta pere) sel ajal elasid? /.../ Imageni tänaval oma majas, mille tagasein oli vastu Antezana hospidali ja mille María de Cervantes müüs kümme aastat hiljem oma isa poolt Córdoba 10. jaanuaril 1551 kirjalikult vormistatud loal. Õnneks jäi Rodrigo de Cervantes ka pärast abiellumist koos ema ja õega sinna elama ja nii sündiski just selles majas, mis praegugi asub Imageni tänaval ja kannab numbrit kaks, suurim meie kirjanikest.”

Mida siis kujutas endast suure kirjaniku sünnilinn?

Plinius Vanem kirjutab oma „Loodusloos” (*Historia Naturalis*), et tänane Alcalá de Henares asutati iidse linna Complutumi varemete lähiste, mille olid nähtavasti rajanud kreeklased. Linna suurel määral legendidele tuginevatest annaalidest on põhjalikult kirjutanud hispaania ajaloolane Ambrosio de Morales oma töös „Hispaania linnade muistised” (1575).

Hiljem vallutasid linna araablased ja nimetasid selle Alcaláks. Tagasi vallutas selle Alfonso VI ja parkümmend aastat hiljem, 1126, kinkis juba Alfonso VII selle Toledo peapiiskop don Raimundole. Alcalá saavutas teatud tähtsuse ja mitmeid privileege.

Palju aega viibisid Alcalá de Henareses katoliiklikud valitsejad Fernando ja Isabel. Siin arutasid ja avaldasid nad mitmeid tähtsaid kuninglikke seadusi ja edikte. Siin sündis neil 16. detsembril 1485 infanta Catalina, kellest sai hiljem Inglismaa kuninganna (Aragóni Catherine), keda ülistas Shakespeare. Alcalás sündis 10. mail 1503 ka prints Fernando, tulevane Saksa-Rooma keiser.

Alcalá de Henarese ülikoolis, mille asutas 1508. aastal kardinal Francisco Jiménez de Cisneros, õppisid printsid don Carlos (tulevane Karl V) ja Juan d’Austria. Alcalád külastas ka Felipe II, keda kutsuti Mõistlikuks. See visiit leidis aset 1562. aastal seoses tema poja, samuti don Carlase trepilt kukkumisega, millest arvatavasti saigi alguse tolle haigus.

Alcalága seoses tuleb ära märkida veel üks tuntud isik – Hita ülempreester, hispaania poet Juan Ruiz (1283–1350?), „Hea armastuse raamatu” (*Libro de buen amor*) autor, kelle teos on Hispaania 14. sajandi kirjanduse tähtteoseid.

Ülikool oli linna uhkus ja ühtlasi selle süda. Cervantese ajal oli seal umbes 5000 studiosust. Võrreldes teise tuntud ülikooliga Salamancas, loeti Alcalá kooli küll vaesemaks, aga akadeemilisemaks ning vaimult vabamaks. Ja ometi – sellest ülikoolist on tulnud kaheksateist kardinali. 1821 viidi ülikool Alcalást halduslikel kaalutlustel üle Madridi.

Samal ajal Hispaania allakäiguga 17. sajandi algul algas ka Alcalá de Henarese hääbumine. Pealinnaks saanud Madridi lähedus põhjustas linna elanike äravoolu, õppeasutused tühjenesid ja suleti mitmeid õppetoole. Kriis jõudis selleni, et veel paar sajandit varem nii kuulsas ja õitsvas linnas loendati 1766. aasta juulis vaid 1023 elanikku, ning ülikoolis, kus parimatel aegadel oli 6000 õppurit, oli 1786. aastaks järel ainult 52 tudengit.

Miguel de Cervantese sünni ajal pulbitses linnas äri-, kaubandus- ja ülikoolielu. Alcalá de Henarese *alma mater* oli kuulus oma meedikute poolest, kelle arv üha suurenes. Cervantes kirjutab novellis „Koerte kõnelus”, et 5000 üliõpilasest õppisid 2000 meditsiini. Ka Mateo Alemán märgib oma romaanis „Kelm Guzmán de Alfarache elu” irooniliselt, et linnas oli ülikülluses vargaid ja arste.

Loomulikult paistsid Cervanteste vastse perekonnapea Rodrigo tulevikuväljavaated meedikuna selles linnas üsna nukrad. Perekonna aineoline olukord halvenes veelgi Migueli venna Rodrigo sünniga, kellele pandi nimi traditsiooniliselt isa järgi ja kes ristiti samas Santa María la Mayori kirikus 23. juunil 1550. aastal.

Seoses pere juurdekasvuga mõistis Rodrigo de Cervantes, et peab Alcalást lahkuma ja läks proovima õnne Valladolidi, mis oli kuningliku õukonna meelispaiku. Nii suunduski kolme ja poole aastane Miguel de Cervantes oma esimesele reisile, teadmata veel, et tema saatus kujunebki selliseks – pidev reisimine paigast paika jääb teda saatma kogu eluks.

Peale ainelise kitsikuse võis Rodrigo de Cervantese lahkumise põhjus olla kohtuasi markii de Cogolludoga. Rodrigo olevat ravinud tema poega, kuid jääb ebaselgeks, kas see ei andnud tulemust või jättis ta ravi pooleli. Selge on see, et markii keeldus arstile tasumast. Rodrigo andis asja kohtusse, seda hakati arutama Valladolidis ning hageja tahtis loomulikult olla asja arutavale kohtule lähemal. Ja ometi oli määrav

lahkumismotiiv pere rahaline olukord, õigemini elementaarsetegi elatusvahendite puudus.

Just samal ajal, 1549. või 1550. aastal, läks edukalt mehele Rodrigo nõbu *Martína*, kes oli sündinud *Martín* de Mendoza armusuhtest litsentsiaat Cervantese tütre *Mariaga*. Nagu märgitud, sai tema abikaasaks notar *Diego Díaz* de Talavera.

Kas *Alcalá* Cervantestel oli läbikäimist *Infantado* hertsogi koda-kondsetega, ei ole teada. Arvestades aset leidnud skandaali ulatust, siis vaevalt. Samuti pole teada, kas *Martín* de Mendoza aitas oma abielu-välist tütart. On vaid teada, et *doña* *Martína* abiellus Toledo peapiis-kopkonna vanemnotari *Diego Díaz* de Talaveraga, kes oma ametikoha tõttu oli *Alcalá* de Henareses tähtis mees.

Hispaania tolaeageses ühiskonnas oli sotsiaalsel staatusel erakordselt suur tähendus. Näiteks antud juhul kahvatus *doña* *Martína* vallas-päritolu fakti ees, et tema isa oli hertsog de Mendoza. Igal juhul rääkis Talavera (kes ise oli tiitli „de” järgi nähtavasti *hidalgo*soost) sellest vahetpidamata ja oli selle üle igati uhke. Nende lapselapsed meenutasid alati uhkusega oma suursugust esivanemat, lisades küll sealjuures, et *doña* *María* de Cervantes ja hertsog olid seaduslikus abielus.

Ometi ei paranenud selle abielu toel Cervanteste perekonna olukord. Poolkurdi velskri ülalpidamisel olid ema *doña* *Leonor*, õde *doña* *María*, naine ja neli last – *Andrea*, *Luisa*, *Miguel* ja *Rodrigo*. Muidugi lootis pere palju kolimisest *Valladolidi*, mis oli lähemal kuninglikule õukonnale ja mille ümber alati kihas elu ning kus oli lootust saada tööd ja elatist. Aga kolimiseks oli vaja raha.

Doña *María*, kellel oli üht-teist järel saadud pärandist, pöördus 1550. aasta lõpus oma *Córdoba*s elava isa poole, et too saadaks talle *Alcalás* asuva maja müügiks vajalikud dokumendid. Vallalise naisena allus ta isa volile ja võimule ega saanud vara iseseisvalt käsutada. 10. jaanuaril 1551 vormistas litsentsiaat *Córdoba*s maja müügiks laialdaste õigustega volikirja. *Córdoba*s elades pidas litsentsiaat üsna tulu-sat kohtuniku ametikohta. Oma kahe teenri, *Pedro* *Monèse* ja neeger *Bernardo*, ning ustava *María* *Díazega* elas ta *hidalgo*seisusele kohaselt. Ennetades pärijate võimalikke pretensioone, kirjutas ta 30. aprillil 1551 kogu vara *María* *Díaze* nimele. Ilmselt oli see tänuks nende

kaheteistkümne kooseluaasta eest, mil María oli olnud talle abiks tööasjus ja perenaine majapidamises. Vara koguväärtus oli 50 000 maravediid.

See dokument lõpetas mehe suhted teiste perekonnaliikmetega, kellest ta elas lahus juba 1538. aastast alates. Kolm kuud hiljem, 10. juulil 1551, pakuti litsentsiaadile advokaadikohta Córdoba, mille ta 9. detsembril ka vastu võttis. Oma ametialases karjääris oli ta mitte ainult edukas, vaid ka sihikindel, kuid elu lõpul pöördus tagasi sinna, kust oli alustanud – advokaaditöö juurde.

Mis puudutab litsentsiaadi poega ja Rodrigo venda Andrés, siis on teada, et ta ei külastanud perekonda Alcalás, vaid elas oma abikaasaga Cabras, kus 27. märtsil 1548 ristiti ka tema esimene laps. Andrésil olid isaga suurepärased suhted ja seetõttu ei rikkunud ta perekonna traditsiooni – poja nimeks pandi Juan litsentsiaat Juan de Cervantese auks. Nii sai Miguel endale nõo.

VALLADOLIDIS

1551. aasta kevadel kolis Rodrigo pere koos ema *doña* Leonori ja õe Mariaga tollaegsesse Hispaania pealinna Valladolidi. Enne seda müüs ta maja Alcalás. Varast jäid Alcalá de Henaresesse mõned rendile antud maatükid. Aprillis-mais asusid Cervantesed täielikult Valladolidi.

Et Rodrigol raha peaaegu ei olnud, toetasid teda ema ja õde. *Doña* María üüris kelleltki Diego de Gormazelt kogu 1552. aastaks kahekordse maja, mis on ümberehitatud kujul säilinud tänini. Rodrigo pere seadis end sisse esimesel ning ema ja õde teisel korrusel. Paistis, et elu hakkab laabuma.

Perekonnapea asus hoolega tööd otsima. Ta palkas isegi teenri – kellegi Cristóbal de Vegili, paarikümneaastase noormehe –, kes tahtis väga tundma õppida arst-kirurgi „keerukat” elukutset. Ent pärast pikaajalisi ja tulutuid otsinguid sai Rodrigo aru, et mingitki teenistust leida on peaaegu võimatu. Linn oli täis arste, kes olid pealegi esmaklassilised, ja temal – kurdistunud võõral – oli klientuuri leidmine juba ettemääratult perspektiivitu ettevõtmine.

Pärast mõnd kuud viljatuid katseid hankida kas või mingisugust teenistust, sattus pere äärmisesse kitsikusse. Nii oli Rodrigo sunnitud tegema kelmust ja võtma laenu tagatisvara eest, mis talle ei kuulunud. Muuseas, niisugust kavalust tuli tollal ette küllalt sageli. 1551. aasta 5. novembril allkirjastas Rodrigo laenulepingu, kus käendajaiks olid õde *doña* María ja keegi Pedro Garcia ning mille kohaselt ta kohustus 1552. aasta jaanipäevaks kellelegi Gregorio Romanole tagastama võla-summa 44 472 maravediid, mis olid saadud panditud hõbedast küünla-jalgade, pokaalide ja teekannu eest. Kindlate andmete põhjal on teada, et tegu oli kelmusega. Ehkki teo traagelniidid olid liigagi nähtavad, kirjutasid *doña* María ja Pedro Garcia (peamine käendaja) dokumendile alla. Nähtavasti oli häda juba väga suur.

Märkamatuult saabus aeg võlg tagasi maksta. Raha polnud kusagilt võtta. Pealegi olid Cervantesed võlgu ka majaomanikule, sest olid maksnud majakese renti vaid poole aasta eest. Nii oli neil kaks võlga – Gregorio Romanole ja majaomanik Diego de Gormazele. Hiljem selgus, et Rodrigo oli võlgu ka Pedro Garciale, oma käendajale. Olukord muutus äärmiselt raskeks.

1552. aasta juuli algul esitas Romano hagi Rodrigo vastu. Ta esitas kohtus võlakirja ja nõudis võlglaste avalikku võlavanglasse saatmist ning võlgniku enda, samuti käendaja *doña* María vara arestimist. Miguel oli sel ajal viieaastane.

Hispaanias oli tol ajal võlavangistus sagedane karistusviis. See oli mitte niivõrd ränk kui häbistav ja seetõttu toimis üsna tõhusalt.

Aga kujutada Rodrigo de Cervantest vanglas... Ta oli ikkagi hidalgo, seega aadlik (sõna *hidalgo* etümoloogiliseks algupäraks on *hijo de algo*, mis tähendab kellegi poega, kusjuures see *keegi* pidi olema lugupeetud isik). Sellega seoses avaldas prokurör Francisco de Pedrosa kohtule, et võlgniku suhtes ei saa kohaldada karistusena vangistust, kuna ta on hidalgo. Hageja omakorda adus, et kui Cervantest ei vangistata, siis (arvestades Rodrigo ja tema pere rahalist olukorda) ta tõenäoliselt oma raha tagasi ei saa. Seepärast soovis hageja arusaadavalt võlgniku vanglasse saata ja seda ta lõpuks saavutaski.

Kaks päeva pärast seda, kui Rodrigo de Cervantes siiski vangikongi sattus, kirjutati üles tema vara. Võib väita, et tänu Migueli isa kelmusele

on Cervantese uurijatel „erakordselt vedanud”. Just kohtutäiturite töö tulemusena on meil olemas ammendav nimekiri majakraamist, mis Cervanteste perel olemas oli. Ainult kola. Vara koosnes magamistarvetest, esmavajalikest tarbeasjadest ja mõnest mööbliesemest. Majas oli vaid kolm tooli, kusjuures kaks neist katkised, ja mõned puupingid, nähtavasti laste tarvis. Ei olnud isegi lauda. Sisustus oli tõepoolest erakordselt vaene, kuigi – kes teab, võib-olla oli pererahvas väärtuslikumad asjad vara üleskirjutamist oodates ära viinud ja peitnud.

Doña Leonor de Cortinas oli sel ajal kaheksandat kuud rase. Rodrigo istus jätkuvalt vanglas ja lootust tema peatseks vabanemiseks oli vähe. Hidalgode seisusekorporatsiooni taotlus tema vabastamiseks edenes kohutavalt aeglaselt.

Kogu protsessi käigus ei mainitud kordagi Rodrigo elukutset. Ilmselt oleks see mingil moel kahjustanud kostjat, aga võib-olla ka seetõttu, et tal ei olnud Valladolidis erapraksist. Võimalik on veel üks, kõige tõenäolisem põhjus. Hidalgo võis olla vaene, mis tollel ajastul oli tavaline, kuid ta pidi olema õilis. Teisisõnu tähendas see, et ta ei tohtinud laskuda füüsilise töö tegemiseni. Aga velskripraktika oli ju ikkagi oma moodi füüsiline töö ning hidalgole sobimatu.

Prokurör Francisco de Pedrosa taotles 8. juulil 1552 taas kohtult kinnipeetav vanglast ja vara aresti alt vabastada seoses sellega, et Rodrigo ise ja tema esivanemad olid päritolult hidalgod. Kohus suhtus sellesse taotlusse heatahtlikult, kuid nõudis võlgniku õilsa päritolu kohta tõendeid. Mõne aja möödudes esitas prokurör kohtule Rodrigo de Cervantest tundvate isikute küsitluse tulemused, mis kinnitasid hidalgoseisust. See asjaolu koos vangistatu enda pöördumisega kohtu poole aitas kaasa tema vabastamistähtaja lähenemisele.

Oma avalduses kirjutas Rodrigo muuseas: „Mul ei ole selles linnas [Valladolidis – A. K.] isegi maja, sest olen pärit Alcalá de Henaresest ja seetõttu olen majaomanik nimetatud linnas ja mujal [ilmselt silmas pidades abikaasa vara Argandas – A. K.]. Seepärast saan vastaspoolele võla ära maksta. Saadavast rendist jätkub ainult igapäevaseks leivaks.

Ajal, kui käis võitlus don Rodrigo võlavanglast vabastamise eest, sünnitas *doña* Leonor de Cortinas 22. juulil tüdruku, kes ristiti

Magdalenaks (teistel andmetel sündis tüdruk siiski alles 1554. aastal – toim.). See nimi oli Cervanteste suguvõsas traditsiooniline, kuid ilmselt anti see ühtlasi püha Maarja Magdaleena päeva puhul.

1553. aasta jaanuaris saabus Madridist lõpuks tähtis dokument – kolme isiku tunnistused, kes kinnitasid Rodrigo hidalgoseisust. Olid ka nelja Alcalá de Henarese elaniku tunnistused, kus kinnitati, et nad tunnevad Cervanteste peret pikki aastaid kui „tõelisi hidalgosid”.

Kõik see võimaldas Rodrigol ajutiselt vanglast vabaneda. Ta oskas kuidagimoodi vajaliku summa Madridist ja Alcalást kokku korjata ja 1553. aasta kevade hakul jättiski vangikambriga lõplikult hüvasti. Samuti jättis ta hüvasti Valladolidiga, linnaga, mis oli toonud talle ainult õnnetust.

Rodrigo de Cervantes otsustas naasta Alcalásse. Ja kuigi ka see ei töotanud talle midagi head (varasem kasin klientuur oli ta eemaloleku ajal kadunud ning armetu eluase protsessi käigus müüdnud), oli see siiski tema kodulinn.

Müünud viimsegi säilinud vara, kolisid Cervantesed 1553. aasta suvel tagasi Alcalá de Henaresesse. Rodrigo oli sunnitud oma isaga lepitust otsima. Nähtavasti saatis ta isale Córdobaasse kirja abi- ja leppimispalvega. Karm litsentsiaat, kes tahtis oma järelejäänud päevad veeta suguvõsa ja lapselaste ringis, nägi selles sõnakuulmatu pere ilmset vastutulekut ja kutsus nad enda juurde.

Rodrigole oli see päästev õlekõrs. Kaheksa inimest – Rodrigo, tema abikaasa, ema ja viis last – asusidki kaugele teele (*doña* María jäi Valladolidi). Sügiseti õige elu Alcalás alles algas. Hulk lärmakaid tudengeid saabus vaheajalt, et alustada taas ülikooliõpinguid. Algul suundusid Cervantesed Madridi, aga sealt juba Córdobaasse. Teekond kestis kaheksa päeva ja oli kuuskümmend kaks ljöö* pikk. Sihtkohta jõudsid nad lõpuks kui kerjused. Nii algas Miguel de Cervantese elu Córdoba-periood.

---

* 1 ljöö = 5572,7 m.